

3. RIIGI VASTUTUS

Avalik-õiguslik ringhäälinguinstitutsioon ühiskonnas

3.1. Kuigi kirjutavas ajakirjanduses on enamik väljaandeid erakätes, ei ole Euroopa riikides loobunud avalik-õiguslikest ringhäälinguorganisatsioonidest nende poolt täidetavate sotsiaalsete ja kultuurifunktsioonide olulisuse tõttu riigi elus. Riigile on tähtis kindlustada püsiv, katkematu info edastamise ja vahetamise keskkond riigi ja üksikisiku, seadusandliku ja täitevvõimu ning ühiskonnaliikmete, erinevate sotsiaalsete gruppide vahel. Riigi vastutus seisneb selles, et ta paneb selle ülesande avalikule ringhäälingule ega taanda nende funktsioonide täitmist ainuüksi majanduslikule efektiivsusele. **Miks peaks säilitama avalik-õigusliku ringhäälinguinstitutsiooni?**

Riikliku vastutuse põhjendus

3.2. Seni põhjendati avaliku ringhäälingu pikaajast eelisseisundit sageduste vähesusega, olulise rolliga rahva harimisel, suure sotsiaalkultuurilise ja poliitilise mõjuvõimuga. Ringhäälingutegevust peeti vajalikuks põhjalikult riiklikult reguleerida, et seda ei saaks kuritarvitada poliitilistel ega ärilistel eesmärkidel. Digitaal tehnoloogia muudab kanalite arvu edaspidi praktiliselt piiramatuks ja sellele tugineb ka Euroopas leviv liberaalne ringhäälingupoliitika, mis vaatleb ringhäälingut pigem majandus- ja tootmisharuna ning taotleb võimalikult nõrka regulatsiooni. **Kas uutest tingimustes on mingeid põhjusi, miks riik peaks vastutama rahvusliku tele- ja raadiopoliitika eest?**

3.3. See, et riigi vastutus televisiooni ja raadio eest peaks avalduma ennekõike avalik-õiguslikule ringhäälingule seadusega pandud ülesannete kaudu, pole ainumõeldav viis ringhäälingutegevust korraldada. Nõrga regulatsiooni põhimõtete rakendamisel võib riik ka ringhäälingu nagu muude majandusvaldkondade puhul piirduda kõigile üldiste ja ühetaoliste reeglite kehtestamisega või majanduslike stiimulite seadmisega mingit organisatsioonilist või omandivormi eelistamata. Seaduse või ringhäälinguloaga seatakse sel juhul vaid kõige üldisemad nõuded programmile ja selle edastamisele. Majanduslikud stiimulid võivad seisneda riigi toetuses vähemushuvi- ja kultuurisaadete loomiseks ning edastamiseks või eriti kulukate, ent oluliste saateprojektide teostamiseks. **Kas avalikult ringhäälingult nõutav**

sõltumatus säiliks, kui ta võrdsustatakse nõrgale regulatsioonile alluvate majandusvaldkondadega?

Vastutus demokraatia eest

3.4. Avalik-õigusliku ringhäälingu poolehoidjad väidavad, et eraringhääling ei saa, ei pea ega ole võimeline täitma mitmeid demokraatlikus ühiskonnas olulisi ülesandeid. Demokraatlik riik peab enesele võtma vastutuse sõltumatu elektroonilise meedia eest, tagama ulatusliku arvamustevahetuse, erinevate seisukohtade ja vaadete esiletuleku, riigi poliitilise, sotsiaalse ja kultuurielu oluliste sündmuste ja protsesside põhjaliku kajastamise. Riigi kohus on avaliku ringhäälingu programmide kättesaadavuse kindlustamine, programmide mitmekesisuse, valikuvõimaluste ning rahvuskeelsete originaalsaadete suure osakaalu tagamine, vähemuste huvide rahuldamine ning rahvusliku ringhäälingu tehniline ja professionaalne arendamine. Riigi roll on oluline ka audiovisuaalse majandussektori üldisel perspektiivtundelisel arendamisel. **Kas avaliku ringhäälingu kohustused saab täielikult üle anda eraettevõtlustele?**

Rahvusvaheline infovahetus

3.5. Nii nagu iga riik kuulub rahvusvahelistesse organisatsioonidesse ja osaleb rahvusvahelises koostöös erinevates valdkondades, nii peab ka iga riigi ringhääling osalema ja püsima rahvusvahelises infovahetuses ja sidevõrgus ning tagama riigi kontakti välismaailmaga. ETV ja ER kuuluvad avalik-õiguslike organisatsioonidena Euroopa Ringhäälingute Liitu (EBU), mis kindlustab Eestile ulatusliku informatsiooni- ja programmivahetuse ning osalemise suurtes rahvusvahelistes spordi- ja kultuurisündmustes. **Kas Eesti osalemine rahvusvahelises info- ja programmivahetuses elektroonilises meedias tuleks korraldada avalik-õiguslike või eraringhäälinguorganisatsioonide vahendusel?**

Programmide kättesaadavus

3.6. Maapealsete saatjate abil levitatavate ringhäälinguprogrammide kättesaadavus 1996. aasta alguses on RSK andmetel järgmine (% territooriumist):

ETV	RTV/EVTV	Kanal 2	Tipp TV	Orsent
99,66%	94,62%	79,89%	45,72%	43,57%
ER 1	Raadio2	ER3	R4	
Kesklaine	99,76%	–	–	88,98%
ULL mono	99,89%	99,89%	99,89%	95,54%
stereo	95,84%	95,84%	95,84%	91,25%

3.7. Milliseid programme peaks riigi iga elanik saama kindlasti vastu võtta? Kas kõik peaksid saama vastu võtta ühepalju programme? Kas avalik-õiguslike ringhäälingujaamade programmide kättesaadavus igale Eesti elanikule peaks olema garanteeritud riigi poolt? Kas tehnika areng ja kanalite arvu suurenemine loob eeldused selleks, et riik võiks loobuda kohustusest tagada igaühele avaliku ringhäälingu programmide kättesaadavus? Kas ja millistel tingimustel peaks riik hoolt kandma eraringhäälingujaamade programmide edastamisvõimaluste eest?

Programmide mitmekesisuse ja valikuvõimaluste tagamine

3.8. Kas riik peaks tagama järgmiste programmide edastamise ringhäälingus:

- sise- ja välisuudised ning publitsistikasaated,
- arutus- ja diskussioonisaated, milles leiaksid kajastamist erinevad vaated ja arvamused ühiskonnaelulistes küsimustes,
- haridus-, teadus- ja õpetussaadet,
- kultuuri-, meelelahutus- ja elulaadisaated,
- saated lastele, noortele, pensionäridele jne.
- muud saated, millised?

3.9. Kas riik peaks kehtestama erinevate programmi- liikide ja omaprogrammi minimaalse osakaalu ringhäälingujaamade programmis? Kas riik peaks kehtestama väljastpoolt organisatsiooni, sõltumatutelt tootjalt hangitava programmi minimaalse osakaalu? Kas riik peaks limiteerima välismaalt hangitava programmi maksimaalset osakaalu?

3.10. Kas nende programmiliste ülesannete täitmine ja inimeste infovajaduste rahuldamine on võimalik ilma avaliku ringhäälinguta?

Vähemuste vajaduste rahuldamine

3.11. Milline peaks olema riigi vastutus selle eest, et ringhääling edastaks tele- ja raadiosaateid:

- keelelistele vähemustele,
- etnilistele vähemustele,
- puuetega inimestele,
- huvivähemustele?

3.12. Milline on Eesti riigi vastutus selle eest, et tehtaks saateid inimestele, kes ei valda eesti keelt? Kas

nende ülesannete täitmine ja inimeste infovajaduste rahuldamine on võimalik ilma avaliku ringhäälinguta?

Regionaalprogrammide edastamine

3.13. Kas riik peaks hoolt kandma selle eest, et Eesti erinevates paikkondades toimuv oleks kajastatud tele- ja raadiosaadetes? Kas riik peaks hoolitsema selle eest, et edastataks regionaalseid ja kohalikke tele- ja raadiosaateid? Kui ulatuslik võib selles küsimuses olla riigi vastutus?

Nõuded programmide erapooletuse, tasakaalustatuse ja taseme kohta

3.14. Euroopas esitatakse avalik-õiguslike ringhäälingujaamade programmide erapooletuse, objektiivsuse ja tasakaalustatuse nõue. Programmid peavad toetama eetilisi ja demokraatlikke väärtusi, nende ajakirjanduslik ja kunstiline teostus peab olema kõrgel tasemel. Sageli kehtestatakse originaalsaadete ja sõltumatutelt tootjatelt hangitud saadete osakaal programmides. Kas Eesti riik peaks esitama avalikule ringhäälingule eespool nimetatud nõudeid? Kas selliseid nõudeid võiks seada ka eraringhäälingu programmidele või on see välistatud kui riigi sekkumine ja sõnavabaduse piiramine? Mille poolest peaksid erineva nõuded avalik-õiguslike ja eraajaamade tele- ja raadioprogrammidele?

KÜSIMUSED ARUTELUKS

- Miks peaks riik vastutama ringhäälingu eest?
- Milliste vahendidega, kuidas peaks riik oma vastutuse tagama?
- Kas riikliku ringhäälingupoliitika ülesanne on tagada:
 - programmide kättesaadavus,
 - programmide mitmekesisus ja valikuvõimaluste paljusus,
 - vähemuste huvide arvestamine,
 - eesti originaalloomingu suur osakaal tele- ja raadioprogrammides,
 - programmide erapooletus, objektiivsus ja tasakaalustatus,
 - veel midagi muud, mis?
- Millisel määral ja kuidas peaks riik ringhäälingut reguleerima?
- Kas avaliku ringhäälingu kohustused saab täielikult üle anda eraettevõttele? Kas eraringhäälingule saab panna:
 - vastutuse püsiva infosideme hoidmise eest inimeste ja riigi vahel,
 - vastutuse demokraatia toetamise ja kindlustamise eest,
 - vastutuse Eesti rahvusvahelise infovahetuse eest?